

Janja Žitnik, **Pogovori o Louisu Adamiču**, Prešernova družba, Ljubljana 1995.

V redni zbirki Prešernove družbe za leto '96 je izšla knjiga avtorice Janje Žitnik z naslovom Pogovori o Louisu Adamiču. Delo uvodoma ponuja bralcu izčrpen Adamičev življenjepis, ki je pregledne narave in se ne ustavlja pri posameznih detajlih. Kot je dejala sama avtorica ob izidu knjige, so temu namenjene sorazmerno številne specializirane monografije, ki posebej obravnavajo eno od obdobj pisateljevega življenja ali posamezno področje njegove razvejane dejavnosti. Za razumevanje dela, ki ga predstavljamo pa je veliko pomembneje, da imamo vpogled v celostno podobo pisateljeve osebnosti in njegove življenjske poti.

Uvodu sledijo intervjuji z dvanajstimi Adamičevimi sodobniki, večinoma Slovenci, ki so na kakršenkoli način sodelovali pri nastajanju knjige Orel in korenine leta 1949, ko je pisatelj v Jugoslaviji zbiral gradivo zanjo, ali pa v naslednjih dveh letih, ko je pisal v Ameriki in reševal vprašanja in probleme, s katerimi se je ob tem soočal. Avtorica dodaja, da so *“intervjuji s sodelavci in sorodniki Luisa Adamiča, ki so imeli pomembne stike s pisateljem v času, ko je pisal svoje zadnje delo Orel in korenine, ... nastali v letih 1986–89 v sklopu dveh zaporednih raziskav, in sicer magistrskega dela Geneza Adamičeve knjige Orel*

in korenine: Analiza končne redakcije ter doktorske disertacije Zadnje obdobje Adamičevega literarnega ustvarjanja." (Žitnik, 1995:7) Tako sta sam izbor intervjuvancev in nenazadnje tudi potek pogovora v tesni povezavi z nastajanjem zadnje Adamičeve knjige.

Pričevalci v knjigi so Vladimir Dedijer in njegov nekdanji pomočnik Vili Jager, Josip Vidmar, nekdanji Kardeljev osebni tajnik Stane Kolman, povojni tržaški župan Štefan Urbanc, pisateljeva sorodnika Stane Valentinčič in Tine Kurent, vdove tedanjih jugoslovanskih predstavnikov v ZDA Marija Vilfan, Vera Bebler in Nada Zore, Ivan Bratko, direktor Državne založbe Slovenije v času, ko je ta založba končno izdala slovenski prevod Adamičeve zadnje knjige, in Jože Smole, dopisnik Tanjuga iz New Yorka v zadnjih mesecih pred Adamičevo smrtjo. Dedijerju so dodelili nalogo, da pregleda Adamičev rokopis, preden gre v tisk. Jager je vodil skupino, ki je zbirala gradivo za knjigo. Kolman je poleti 1949 organiziral potovanje jugoslovanskih voditeljev in Adamiča po Jugoslaviji. Urbanc je pisatelja seznanil z vsakdanjim življenjem slovenskega delavca in kmeta. Valentinčič in Kurent sta pisatelju pošiljala podatke in mnenja, ki jih je prav tako uporabil v svoji knjigi. Vilfanovi, Beblerjevi in Zoretovi so imeli tesne stike z Adamičem v času, ko je pisal knjigo v ZDA. Smoletu je Adamič zaupal največ podrobnosti v zvezi z grožnjami, ki jih je bil deležen po vrnitvi iz Jugoslavije in zaradi katerih je čutil, da je njegovo življenje ogroženo. Bratko pa je poskrbel za izid slovenskega prevoda sporne knjige. Kot je razvidno iz naštetih imen, so nekateri od intervjuvancev v povojni Sloveniji oz. Jugoslaviji zasedali pomembne položaje na notranjem in zunanjepolitičnem področju, kar jim je omogočilo, da so sooblikovali tedanjo usodo države. Slednje pojasnjuje, zakaj je eno od težišč knjige Pogovori o Luisu Adamiču vprašanje, koliko konstruktivne kritike je v resnici prenesla povojna jugoslovanska oblast za zaprtimi vrati in koliko v javnosti.

Zanimiv moment v knjigi so prav gotovo tudi uvodi v vsak intervju, v katerih avtorica kratko predstavi svojega sogovornika. Ob branju dela se bralcu lahko porodi misel, da knjigi žal manjka analiza oz. interpretacija intervjujev, vendar naj temu

dodam, da moramo delo vstaviti v sklop že izdanih del iste avtorice: Louis Adamič in sodobniki, Pero in politika: zadnja leta Louisa Adamiča, Orel in korenine med "brušenjem" in cenzuro. Le-ta so med drugim nastala tudi na osnovi analize pričujočih intervjujev. To dejstvo knjigo prav gotovo postavlja v povsem drugačno luč, saj lahko rečemo, da kot takšna uspešno zapolnjuje vsebinsko vrzel vedenja o Adamiču in predstavlja bogat vir informacij, saj je z objavo intervjujev oz. žive besede avtorici uspelo ujeti misel, dojemanje naše preteklosti pri ljudeh, ki so jo na nek način tudi sami v veliki meri oblikovali, a nekateri od njih žal ne živijo več.

Marina Lukšič – Hacin

AUTHOR'S

ABSTRACTS